

Národní přírodní rezervace Rašeliniště Jizerky

Vítejte v nejsevernějším pohoří České republiky, v krajině luk, pastvin, skal a rozlehlých lesů. Skalnaté svahy s letitými bučinami se dramaticky zvedají na náhorní plošinu, kde se ve smrkových lesích ukrývají tajemná rašeliniště, vytvářející severský ráz krajiny. Najdete zde balvanité strže i vrcholy, hluboce zaříznutá údolí s vodopády i mělké nivy potoků, kvetoucí horské louky i suťoviště. V podhůří pak uvidíte malebnou mozaiku luk, mezí a hájů, protkanou potoky a říčkami, s podhorskou zástavbou a dochovanou lidovou architekturou. Vítejte v Jizerských horách.

Vyhlička Paličník

Chráněná krajinná oblast Jizerské hory je jednou z nejstarších v České republice. Byla vyhlášena již v roce 1968, ale v minulosti prošla dramatickým vývojem. Výrazněji ji ovlivnilo sklárství a poválečný odsun většiny německých obyvatel. Krajinu pod hranicí jizerských lesů vytváří mozaika luk, pastvin, hájů a chalup. Převážnou část podloží hor tvoří žula. Vystupuje v podobě mnoha skal, stěn, věží, skalních měst a balvanitých polí.

Voda výrazně utváří podobu Jizerských hor. Z početných pramenišť na hřebenech hor se přes rašelinné pánve rozbíhá kamenitými bystřinami. Přes strže a divoké vodopády ubíhá do podhůří, kde v meandrech zpomaluje a míří do Baltského či Severního moře. Lesy pokrývají téměř tři čtvrtiny rozlohy oblasti. Člověk ale v minulosti přeměnil většinu na

smrkové monokultury. O to cennější jsou horské a podmačené smrčiny až pralesovitěho charakteru, které se dochovaly na náhorní plošině, nebo rozsáhlé smíšené a bukové lesy na úbočích. Louky a luční mokřady jsou unikátním prostředím. Vzniklo a přetrvává díky šetrnému hospodaření člověka. Na jaře a v létě můžete na loukách obdivovat kvetoucí orchideje, vachtu, nebo prhu arniku. Opravdovým klenotem je pak horeček ladní pobaltský. Nejcennější louky se nacházejí např. na Maxově nebo v osadě Jizerka. Perlami Jizerských hor jsou rašeliniště, která jsou domovem severských druhů rostlin. Jenom zde najdete masožravou rosnatku nebo nenápadnou břizu trpasličí. Krajina Jizerských hor je nejen krásná, ale i drsná. O těžkém životě lidí v horách vypovídají stovky křížků a pomníčků.

Sýc rousný, maskot
Informačního střediska
CHKO Jizerské hory –
Mariánskohorské Boudy

Jsem sýc rousný, silně ohrožený druh malé lesní sovy. Na nohách mi též roste peří, kterému se říká rousy. Lovím jenom v noci, a to převážně drobné hlodavce. Přebývám v jehličnatých i listnatých lesích. Hnízdím obvykle v dutinách po datlu černém nebo v budkách, které pro mě vyvěsili lidé. Umisťují je do míst, kde byl z důvodu imisně kůrovcové kalamity vykácen odumřelý les a chyběly doupné stromy. Už od konce února můžete v noci a občas i ve dne slyšet moje vytrvalé volání. To připomíná vzdálené houkání vlaku. Jsem výborný lovec a pomáhám v lese regulovat počet hlodavců. Proto mají semenáčky a mladé stromky větší šanci vyrůst.

Šiška černá

Rosnička okrouhlolistá

Černá Desná

Dům přírody Jizerských hor, hlavní návštěvnické středisko chráněné krajinné oblasti nabízí návštěvníkům Jizerských hor interaktivní přírodovědnou expozici „Jizerky všemi smysly“, infocentrum s prodejem regionálních publikací a drobného občerstvení i možnost ubytování. Pro školy a skupiny návštěvníků jsou připravené vzdělávací programy o Jizerských horách a Jizerskohorských bučinách.

Dům přírody Jizerských hor, Oldřichov v Hájích 5, 463 31 Oldřichov v Hájích, tel.: 481 319 925
email: oldrichov@strevlik.cz
www.dumprirody.cz/jizerskehory

Informační středisko CHKO Jizerské hory – Mariánskohorské Boudy leží v místě bývalé pastevecké osady poblíž Josefova Dolu založené v roce 1705. Díky finančním prostředkům z EU se podařilo přestavět původní objekt, jehož součástí je interaktivní expozice.

Informační středisko CHKO Jizerské hory – Mariánskohorské Boudy, Mariánská Hora 385, Albrechtice v Jizerských horách
email: mariany@strevlik.cz
dumprirody.cz/informacni-stredisko-chko-jizerske-hory

Provoz domu přírody a informačního střediska zajišťuje STŘEVLIK, p.o.

Správu a péči o CHKO Jizerské hory zajišťuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, regionální pracoviště Liberecko, Správa CHKO Jizerské hory, U Jezu 10, 460 01 Liberec, tel.: 951 424 730, e-mail: jizhory@aopk.gov.cz, jizerskehory.aopk.gov.cz

Vydala Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky v roce 2025.
ISBN 978-80-7620-194-1, 1. vydání ©2025

Text: Správa CHKO Jizerské hory, fotografie: Eduard Bilkovský, Jiří Jiroušek, Šárka Mazánková, Dana Turoňová, ilustrace: Pavel Procházka, Klára Žabková, mapy: Jana Tomcová, grafický návrh, sazba: Zita Nielsen, tisk: Tiskárna K-tisk, náklad: 5 000.

Víte, že...

- Jizerské hory jsou vyhlášeny jako ptačí oblast soustavy Natura 2000? Byla vyhlášena na ochranu populace sýce rousného a tetřívka obecného.
- pro mnoho živočichů je důležité, aby v lese zůstávaly staré a rozpadající se stromy s dutinami? Vytváří totiž prostředí velmi bohaté na houby a hmyz, kterým se živí ptáci. Mnoho druhů ptáků v dutinách hnízdí.
- v rašeliništi se můžete propadnout až o 1 000 let? Rašelínik neustále přirůstá, za rok jen 1 mm. Odumřelá spodní část vytváří tisíce let staré vrstvy rašeliny.
- v Jizerských horách probíhá výsadba jeřábu ptačího? Plody jsou zdrojem potravy, spadlé listy zlepšuje kvalitu půdy a kořeny zvyšují odolnost proti větru a námraze.

Děkujeme Vám
za ohleduplné chování k našemu
společnému přírodnímu dědictví,
za to, že...

- vjíždíte a parkujete jen tam, kde je to povoleno
- v národních přírodních rezervacích se pohybujete pouze po turistických značených stezkách
- při jízdě na kole berete ohledy na okolní přírodu i ostatní návštěvníky
- táboříte a rozděláváte oheň jen na vyhrazených místech, nebivakujete v rezervacích
- chráníte živočichy a rostliny v jejich přirozeném prostředí
- odnášíte z přírody své odpadky

Bukovec s porostem upolínu nejvyššího

Vodní nádrž Souš

Vodopád na Jedlově

Přírodní rezervace Malá Strana

Tip na výlet: Celodenní putování

Pro toho, kdo chce v Jizerkách strávit celý den, máme tip na 20 km výlet. Z Josefova Dolu se vydejte po žluté turistické cestě na Mariánskohorské boudy. Odtud je to jen kousek k Protržené přehradě, kulturní technické památce, se zbytky hráze, šoupátkovou věží a bezpečnostním přelivem. Přehrada se protrhla v roce 1916 a voda způsobila mnoho škod a vzala 62 lidských životů. Po Jezdecké cestě vystoupáte na Vlašský hřeben k pomníku jizerskohorských lesníků. Odtud je pěkná vyhlídka na Soušskou přehradu a jen kousek do osady Jizerka. Zde můžete pokračovat naučnou stezkou Tři Iseriny na rašeliněšti Jizerky s Vyhlídkovou loukou a přírodní rezervaci Bukovec s dochovaným suťovým lesem. Z Jizerky po tzv. Umrličí cestě (modrá turistická) dojdete k přehradě Souš, která je zdrojem pitné vody. Ze Souše jděte po červené turistické cestě údolím Černé Desné se soustavou vodopádů, peřejí, skalních ploten a obřích hrců. V Desné můžete projít naučnou stezku Po stopách skláře Riedla.

Tip na výlet: Za jizerskohorskými vodami

Jizerské hory patří mezi významné pramenné oblasti České republiky. Z náhorní plošiny se voda z pramenů pomalu rozbíhá prudkými svahy, do bystrin a vodopádů. Od železniční zastávky Josefův Důl se vydejte po naučné stezce Gustava Leutelta nebo po žluté turistické trase do části Peklo k vyhlídce Čertovy Kameny. V prudkém svahu na Šumícím potoce stojí původní chalupy, které sloužily jako brusírny a mačkárny skla. Skláři vybudovali celý důmyslný systém vodních nádrží a náhonů, jejichž pozůstatky jsou ještě patrné a některé stále slouží. Dále pokračujte na okraj lesa k Pekelské hájence a zpět se můžete vrátit po Zámecké cestě. Pokračovat můžete na sever po modré turistické trase do Jedlového dolu. Zde pod Pekelnými skalami najdete Pekelný vodopád a naučnou stezku, která vás seznámí s přírodními zajímavostmi přírodní rezervace Jedlový důl. Stezka vede k nejatraktivnějšímu vodopádu na Jedlově. Odsud se můžete vrátit zpět stejnou cestou, nebo pokračovat na Mořskou cestu a po ní pohodlněji zpět.

Tip na výlet: Nejen za podhorskými loukami

Vydejte se na Maxovský hřbet za rozkvetlými loukami, svěží zelení stromů i tichem lesa. Výchozím místem je rozcestí Josefův Důl – Sklářna nedaleko vlakové stanice. Odtud se vydejte po modré turistické značce, která kopíruje naučnou stezku Gustava Leutelta, a to směrem na jih prudkým svahem do Dolního Maxova. Příjemná lesní cesta vás provede kolem Maxovského vrchu, přes sedlo Sedmidomí a Maxovský hřbet na nejstarší železnou rozhlednu v České republice, Slovanu. Ze Slovanu cesta pokračuje po červené turistické trase na sever do Karlova s dochovanou podhorskou zástavbou s lidovou architekturou. Projdeme se lokalitou Podkova, kde chalupy srovnané do půlkruhu obepínají nevelkou luční enklávu s rašelinnými i suššími loukami a revitalizací potoka Tichá říčka. Cesta dále pokračuje úzkým údolím až k řece Kamenici a dále do Josefova Dolu.

Jak to bylo s jizerskou katastrofou?

1 Průmyslová revoluce a její dopady na les V 19. a 20. století se začalo ve velkém vyrábět, obchodovat a spotřebovávat. Bez elektriny to nešlo. Vyráběla se hlavně spalováním uhlí, což způsobilo spoustu problémů.

2 Kyselé deště a zničení lesů S rostoucí spotřebou elektriny rostlo i množství kouře z uhelných elektráren. Kouř plný síry znečišťoval vzduch a v podobě kyselého deště poškodil lesní půdu a zdraví stromů.

3 Napadení lesů škůdci Oslabené stromy se staly snadným cílem pro žravý hmyz. Miliony kůrovců a obalečů napadly stromy a způsobily jejich odumírání. Rozsáhlé smrkové lesy tak začaly hynout.

4 Změna lesní krajiny Mrtvé lesy byly vykáceny a krajina se na dlouhou dobu změnila. Obnovit les bylo hodně náročné. Lesníci pro zlepšení půdy prováděli i letecké vápnění a vysazovali listnaté stromy. Problémy ale způsobovala zvěř, která mladé stromky spásala.

5 Lesy zpátky, ale cesta k úplnému uzdravení ještě trvá Po více než 40 letech jsou Jizerské hory zase zelené, ale půda a život v ní regeneruje velmi pomalu. Nové znečištění, hlavně z dopravy, brání její úplné obnově. Na tu si budeme muset počkat mnoho desetiletí.

Ilustrace Klára Žabková

